

LISTOPAD

1897

DVĚ ŽENY. — NAPSAL V. OTOMAR.

I.

Byla to četná společnost, která se sešla při sjezdu bývalých žáků domácího ústavu, takže místnosti besedního domu jí sotva stačily.

V té směsici, rozjařené dobrým pivem a hovorem, když rychlým krokem blížila se půlnoc, bylo věru těžko se vyznat.

Tisíc otázek a výkřiků zachvívalo se ve vzduchu, známí se poznávali a zdravili, tiskli si ruce a připíjeli si. Hlahol a šum zavládly v rozsáhlých místnostech, kde v nepřetržitém pohnutí se nalézali přítomní. Ah, to jsi ty a ty! tak znělo stále na všech stranách.

U některých stolů ozval se zpěv. A léta jakoby mizela mezi těmi, kteří se sešli; všude bylo zase mládí a dobrá nálada.

»Hleďme, jak jsi sestár. A ty hochu, jaký je z tebe fešák!« tak bylo slyšet z různých míst.

Jakoby se byly přivalily náhle vlny dávných mladistvých let a zaplavily zde všechny. Jakoby slunce všem zahorelo v žilách. A přišlo jaro a rozjařilo všechny.

»Julo, tys tady?« bylo slyšet náhlé zvolání u jednoho stolu a dva přátelé se sevřeli v prudkém objetí.

»Tak vidíš, Václave, že umím dostát slovu,« odpovídal asi třicetiletý, bledý, černým šatem oděný Jula, svými tmavými očima pátraje po sále.

Bylo to asi deset, ne-li více roků, co se neviděli.

A teď přišlo na řadu mnoho dotazů a odpovědí k nim; a bouřný hovor u stolu, při kterém seděli naši přátelé, znenáhla se tišil a rozprádal v důvěrná sdělení. Ten a ten byl ženatý, málo který byl dosud svobodným.

»A my jsme dosud mládenci, co?« jásal Jula, obrácen k Václavovi. Ale Václav nesdílel jeho veselost a mlčky pokrčil rameny.

»Svoboda, můj zlatý,« rozpovídal se Jula, svlažuje rty hojnými doušky, »svoboda jest jen jedna a kdo ji ztratí, nenajde jí nikdy víc. A při tom ženy! Podívej se, kolik z těch, co se oženili, jest opravdu šťastno. Zamilují se, vezmou se, ano, ale co potom? Za několik let se omrzí. Jho manželství, které jim připadalo tak lehkým, tíží je vždy víc. Jsou výminky, ovšem... Jest i ženská otázka — to víš, moda! Jest právě v modě. Jakoby zrovna tak nemohla být mužská otázka! A žádný se při tom ani nezasměje; každý to bere tak vážně. Jaká může být ženská otázka? Tamhle se podívej. To je můj dobrý známý; ten co sedí o dva stoly dále, nám zrovna naproti; teď právě povstal. Nuže: to je velice inteligentní člověk a zamiloval si prosté děvče. Nebyla hloupá, ani chudá, ale z daleka se nemohla mu vyrovnat. Ale měla jej ráda. A víš, když ji dnes potkám, vždycky se jí musím podívat. Jest z ní ušlechtilá, vzdělaná paní a oba jsou šťastni. — A tamhle, také nedaleko, je jiný můj známý,

snad ho nevidíš, ovšem, na tom však nezáleží. To není žádný genius, jest to docela prostřední člověk. Ve škole platil za hochu dost omezeného. A našla se žena, výstřední ženská, která měla davy nápadníků a za kterou se bláznilo jich na sta. Ona však podala svou ruku tomuto dobrému a skromnému hochu, protože věděla, že má zlaté srdce. A co myslíš? Jsou také šťastní. A to se pak přehlédne, to, že každý člověk je jiný a což teprv ženské. Ne, hochu, ty se nedají zuniformovat. Každá je jinačí a pro každou jinak zní životní otázka. Ale štěstí — štěstí — to je všech touha, právě tak, jako nás; a na chleba se myslí a zapomíná na jedno . . .«

Tu znaven, pokleslým hlasem, nevěda, zda-li jej kdo poslouchá, náhle skončil.

»Na co se zapomíná?« tiše zeptal se Václav, který nepřestal jej sledovat.

»Na lásku«, pronesl opravdově Jula, náhle však, jakoby se mrzel pro svou upřímnost, dal se do smíchu a přirazil svou sklenici k Václavově.

»Nekoukej a pij,« houkl jemu přímo do ucha.

»Žena, to je tajemství; duše, to je láska. Rozumím ti«, rvavě pronášel Václav.

V tom okamžiku přistoupil ke stolu starý pán, oběma dobře známý a s »dovolením« si přisedl.

»A což vy, kamaráde«, oslovil Julu, položiv mu ruku na rameno, »kdy pak se vy oženíte?«

To bylo něco pro Julu.

»Já a oženit?« zasmál se hlasitě, »což pak je to možno, s jedinou ženou žít až do smrti? Omrzí mne to, co je mi nejmilejší, za pár dní, natož za pár let. Ani anděla bych nesnesl.«

»To je řeč!« trochu žertem a trochu káravě pronesl starý pán.

»Nu tak, co mám říci,« hájil se Jula, »však se dobře znám. Do duše mi žádný jiný nevidí a v srdci mi žádný nesedí. Zde jest«, bil se v prsa, »a to se nedá vyměnit. Já sám nevím, co chce. Chce dobré dítě a za chvíli třeba i furii. Najde si výstřední lásku a při tom nyje po tiché idylle. Jenom ne sentimentální děvče! A po schůzkách s nějakou ledovou kráskou dá se do pláče. Ano, tak je to — se srdcem těžko hrát — stará to píseň.«

Ale starý pán toho neměl dost.

»Vždyť vy žertujete«, pravil se slabým úsměvem.

»V pivu je pravda, tak jako ve víně,« hájil se Jula.

»Ale vzpomeňte přece na Prikázání,« domlouval mu starý pán.

»Arci,« dodal ihned, »vy mladí dnes nevěříte v Písmo, budiž. Ale to, co vy zastáváte, je mnohoženství a »volná láska«, která přichází do mody.«

»Budiž, budiž,« setrval Jula. »Já však nemyslím, míti více žen. Já říkám, že jedna nestačí. Já chci míti dvě ženy a já je hledám. Dvě ženy, které se doplňují. Jednu blondýnu a druhou brunettu. Jednu vášnivou a druhou zbožnou. Jednu raffinovanou a druhou prostou. Já jich nenajdu, já vím, že nenajdu, ale to jest má bída, to je můj osud!« a obličej ubohého July se zastřel smutkem.

»Ale vždyť je to hříšné mínění,« rozhorlil se starý pán, »vždyť je to hřích!«

»Je to hřích, ba že je tomu tak. Není to pouhé, slovo, nebo fráze«, rovněž vážně mluvil Jula, »ale což mohu za to? Proč jsou všechna prikázání proti srdci člověka? Co zavinilo to mladé srdce? A proč je trestáno? Arci, arcí,« dodal s melancholií, »v tom vězí tragedie člověka. O, nebyti toho, byl by člověk nesmrtelným.«

»Hleďte,hleďte,« pochvaloval starý pán.

»Ale co je to platno — se přetvářet? Ne, nejsem farizej. Jsem hříšný, dle vašich pojmů, snad ano, ale za sebe nemohu. Budu s vámi souhlasit a s radostí budu s vámi souhlasit, milý pane, až to bude pravda, až to bude zde pravda« — a na prsa položil ruku — »až se změním, až budu mít zkušenost, až se toho dožiju. Ale zatím — snad blouzním — snad připočítáte to pivu, snad i mládí — není to chvást. Hle, pane, to jest odpověď na váš dotaz, kdy se ožením.«

A zpocen upřímností své zповědi, do které viil všechny své síly, vytáhl Jula z kapsy šátek a jal si jím utírat čelo.

»To je horko«, v jakémisi souhlasu pronesl starý pán. A potom jal se hovořit o jiných věcech, vyptával se a rozveselil se. »My staří«, omlouval se, trochu podnapilý, »jsme veselejší než vy mladí.«

»Jinak jste vyrostli«, řekl Jula.

»Jinačí byly ty časy — ty dřívější. Idealismus a romantika a všechno, več vy již nevěříte. Trochu nás litujete, trochu se nám smějete,« rozpovídal se starý pán, »ale věřte, my jsme dlouznili a byli jsme při tom šťastni. Snad jsme se klamali, ale byli jsme šťastni,« opakoval s důrazem.

»To my o sobě nemůžeme říci, co?« obrátil se Jula k Václavovi. Ten se jen usmál.

»Stěší — štěstí — jen to; tak málo a všechno!« kmitlo mu hlavou. Pak účastnil se ještě chvíli rozhovoru, až posléze vstal, aby odešel domů.

»Já tu ještě zůstanu«, volal Jula, objímaje starého pána. »Hle, vzácný okamžik, staří a mladí se smiřují. Na zdar!« a zvedl sklenici. »Ale ty, Václave, přijď zítra večer — to víš, Vilma hrá housle, to uvidíš ženskou — anděla a hudbu uslyšíš — božskou. Tedy zítra, zítra!« a silně tisknul mu ruce. — —

Václav, když vyšel ven, octl se na náměstí, ozářeném bledým svitem měsíce, házejícího více stínů než jasu. Arkýře domů rýsovaly se v barokovém slohu ve výši v modravém svitu a dlouhé, tmavé stíny dvou obdélníkových stran, složených ze starých domů, sahaly daleko do prostory náměstí. Na chodnících bylo prázdno a jen občas bylo slyšet vzdálené hlasy nebo zavolání. Vlahý vzduch letní noci mile ovanul Václava; bylo to vítané osvěžení po letní lázni v horku a kouři tam uvnitř Besedy.

Tu cestou domů napadlo jej uvažovat o slovech Julových. On sám, Václav, zvyklý žít jako člověk přírody, málo starající se o tak zv. společnost, nikdy nedospěl k podobným úvahám. Pravda, byly doby, kdy ženy velice miloval. Právě za takovýchto teplých večerů a nocí kdy silně po nich toužil. Mnohé, které měl upřímně rád, ač jim to nikdy neřekl, považovaly jej za chladného, nebo sobeckého, nebo kdo ví, zdali jim napadlo vůbec kdy o něm myslit. Přešly klidně kol něho a nezbylo stopy po jejich cestě; ba ani v srdci jeho. Myslil si, že nestojí to věru za ta muka, tolik se o přízeň dívčí pokoušet. Odvykl a dnes — po letech — ano, vždyť je tu na světě ještě Cili, ona jej má jistě ráda. Přijde k ní — dnes ne, ale snad zítra — a řekne jí . . . Co jí má říci?

Pozoruje měsíc, který vznášel se vysoko nad střechami, vzpomínal na svou lásku.

Jak to vlastně přišlo, že má ji rád a kdy, kdy se to stalo?

Bylo to snad tenkrát, když honila se na louce za motýly s ostatními děvčaty — jednou v sobotní odpoledne, když neměly školu a bylo jí deset let? Tenkrát jedna její dobrá přítelkyně, snad ze závidosti, surově pustila se do její vlásků, do těch světlých, tenkrát do barvy lnu zahrávajících vlasů a nemilosrdně je rozcuchala, až malá Cili se dala do pláče.

On, Václav, šel právě okolo, a našel ji v tom zoufalém postavení. Oči modré měla zality slzami. V náhlém hněvu obrátil se na pachatelku zlého činu, aby ji blíže seznámil se svými pěstmi, ale ta v čas ještě uprchla z dosahu jeho moci. Ubíhala pěšinou mezi vysokou třeslicí a pryskyřníky, z dálky volajíc naň posměšné hany.

Bůh ví, proč si vzpomněl dnes na tuto hloupost.

Byla to však první vzpomínka na jeho lásku. Dále v minulosti ničeho nenašel, co by se vztahovalo k Cili.

Později, když ji více nebavilo běhat po lukách a když věnovala se tichému zaměstnání se svou pannou, pomáhal jí dělat úlohy a opravoval její chyby v sešitech.

Když vyšla ze školy a vzala na se dlouhé sukně a stala se slečnou, tu vyhýbala se mu — nebo se mu to tak zdálo. Trvalo to tak asi rok. Potom se sešli v tančírně. Chovala se k němu právě tak, jako k ostatním. »Je chladná!« zlobil se na ni tehdy. »Nebo mi tak připadá!« — odpouštěl jí.

Vlasy její tenkrát byly tmavší i nosila je krásně spletené a tak dlouhé byly, že sáhaly jí v zadu tak hluboko, že všechny přítelkyně jí záviděly. A jelikož vázala je dole pentlí, všichni mládenci bažili po tom, aby zbavili ji této okrasy. Tu jednou Václav odvázal jí z vlasů mašli a uschoval.

Řekli jí, že on to udělal.

Šla k němu přímo a zlobila se na něj. »Já nic nemám, nemám«, zapřísáhal jí do očí; nebylo nic platno. »Ale já vám povím«, dodal po dlouhých výkladech, kterými zlomil hrot jejího hněvu. »Povím vám, kde je. Jest u mne; ale já ji neukrad, já ji našel.«

A. MUCHA.

NÁVRH PLAKÁTU. — CENA DRUHÁ.

Byla spokojena touto výmluvou a od té doby zas byli přáteli. Hned po tančárně přišlo kluziště. Tenkrát byly jinačí zimy. Ano, tenkrát bylo věru nejvyšší rozkoší bruslit na ledě.

Vznášeli se spolu, budíce obdiv svou obratností, odvahou a vytrvalostí. Když hrála hudba a tančili spolu valčík na bruslích, tenkrát ji k sobě připoutal, neboť všichni diváci je sledovali svými pohledy.

Potom přicházely zimní večery, příliš náhlé a s nimi těžké loučení s kluzištěm. Objížděli spolu ještě ve tmě, kolikrát sami, kluziště, když netrpělivý zvon je vyháněl . . . Rozehřáti a vroucí zvolna šli spolu domů; vždy ji doprovázel až ke vchodu.

Potom jaro, s jízdou na loďce.

Potom léto, s hrami na pažitě, ten krásný lawn-tennis ve stínu vysokých stromů.

Zdali bude moci kdy zapomenout na ty okamžiky prvního štěstí?

Zda-li by moh' jinou mít rád, než Cili? ptal se měsíce.

Měsíc však se nepohnul ve tváři. Ten Jula přece je žvanil! — —

II.

»To je tedy ta slavnostní Akademie, řekl si Václav, dívaje se v pestré řady před ním sedících dam. Hledal očima Cili, až ji našel. Měla modravé šaty, které při večerním osvětlení jí roztomile slušely.

Akademie počala ouverturou a byla zahájena proslovem, jenž otvíral široké perspektivy duševním zrakům posluchačů.

Potom jedna dáma pěla arii Taťany z Oněgina; pak zase jeden pán recitoval jakousi báseň a na to teprve přišlo houslové solo, které předněti měla slečna Vilma K.

Když vystoupila na podium, tu Jula, který stál na jiné straně sálu, vystřídal s ním krátký pohled. Potom však Václav oči svých s ní nespustil.

Měla bílé, krásné šaty, které činily její zjev téměř vzdušným. Její tmavé vlasy a tvář brunetty odrážely se neobvykle od tohoto roucha. Vzala do ruky housle s lehkým úsměvem a obrátila se k pánu, jenž ji u klavíru doprovázel. Lehounce přejela struny smyčcem, pak obrátila se k obecenstvu, klavír zazvučel a ona počala hrát. Ruka, jež třímala housle a druhá, zvednutá při hře, činily dojem, jakoby se chtěla vznést. Václav slyšel počátek její hry a pak, dívaje se stále na Vilmu, ztratil zvolna vnímavost pro jednotlivé tony. Zdálo se mu chvílemi, že Vilma se mu ztrácí Najednou vzpoměl si, že kdysi také hrál na housle, ale pak že toho nechal. Ano, kdy to hrál naposledy? To bylo jeden podzimní den. Slyšel zřetelně onu píseň, již tehdy hrál. A píseň ta jej div nerozplakala — — kdežto venku svítalo slunce a bylo tak krásně.

Touha, nesmírná touha se ho zmocnila. Touha po štěstí, touha jít v přírodu! Jásat a žít! Bože, což opět zachvátila jej ona svou mocí?

KAREL ŠPILAR.

PODZIM.

Jaké to neznámé struny se rozezvučely v jeho duši? Která ruka v ně zasáhla! Bylo v něm přece tak ticho, tak smírně!

Tolik let chodil spokojen a věřil si, že je po kvasu. Věřil, že je milován a že bude šťasten. A nyní — nyní? Hle, co říkaly mu ty housle?...

Právě tak jest mu dnes v duši, jako o ten podzimní den. Všechno život po tolik let zmizel, spadl jako slupka. To živoření, ta existence — a jiný život, jiné mocnosti jej uchvacují a jiný Václav, dřímající v něm tak dlouho, se probouzí.

A Vilma hrá.

Zas jako tehdy jde lesem a je podzim. Podzim vždy miloval, ač to nechtěl říci. Tu každý strom v lese je jinačí a každý je pestřejší než byl. Nejhezčí v ty chvíle, když dávají s Bohem, nejhezčí před svým odumřením.

Tenkrát v lese bylo tak svato a slunce vznášelo se nad cestou, nad rovným, širokým průsekem lesa, kterým bylo vidět do dálky ven až na hory, kde bělá se kaple poutnická. A stíny byly tak vlhové a sladce voněly...

To bylo v první čas, kdy všiml si Cili. Již tenkrát měl ji rád a přece... Přece moh' vědět, že ona v tu dobu půjde do parku a bude tam chodit, a že by s ní tam mohl mluvit, jako před tím. Ale zase byl jiný; zas toužil a čekal, chodě průsekem sem a tam, zde na té cestě že se mu musí zjevit žena, na tom zeleném koberci ji potká a půjde s ní. Která to bude — a kam — to nevěděl.

Ale na té cestě přijde mu vstříc a půjdou spolu po celý život.

Taková je touha. A Vilma hrá.

Pojednou Václav octl se vysoko a vskutku, bílá, krásná žena vznáší se mu po boku. Objal ji v pasu a daleký rozhled otevřel se jeho zrakům. Nad nimi svítil měsíc a dole třpytilo se jezero. Labutě vznášely se na jeho hladině a vzácné stromy plakaly své listí do vody. Tu vzduchem, který byl modrý a tajemný, zachvívala se píseň... Za jezerem rozkládal se nádherný prales a na tisíce ptáků v něm zpívalo. Nebyla to však píseň jásající, byly to písně hluboké, rvavé bolesti raněných ptáků. Ale ten prales jej lákal i ji, takže šli dolů a s loďkou plynuli na druhý břeh.

To byla krásná a svatá chvíle, neboť měsíc stříbřil jim vesla, a za nimi vlnila se stříbrná dráha. A labutě, ty plynuly s nimi a když přistáli, též ony zapěly smutnou svou píseň...

Tu les se otevřel a oni vstoupili — —

Náhle bouře však uchvátila Václava. Ruka čísi položila se mu na rameno a dvě černé, velké oči Julovy smály se mu do tváře.

»To je něco, co?« volal mu jeho přítel do ucha.

Václav snesl se opět na zem... Vilma dohrála a tleskot sterých rukou zabouřil sálem. Vzpamatoval se...

Když bylo po programu, hledal očima Cili, až ji našel. Usmívala se, rozpálena do nachova, ale on se jen poušmál.

Potom s ní mluvil dlouho a ptal se, půjde-li zítra do Střelnice na výlet.

Slíbila, že půjde. Jen aby bylo hezky; vždyť je tam daleko.

(Příště dále.)

KVĚTY.

Své kalichy vysoko vzpjaly
a do slunce vystříkly barvy
divoce žhavé;
a pohnutím chvěly se jak by
volaly »ave!«

Vzduch nasládl od vůní jejich
a jak se tam potácí v dálky
vlnami splaven,
on těžkými vůněmi dýchá
výsostmi slaven.

Den hýřící chytá je v náruč:
ty vůně všech květů a barev
a rdící, s trůnu
Jde s nimi hned v komnaty noci,
kam věsí lunu.

Tak v nádherné mystické slunce
se vzpjaly i květy mé touhy
plamenně žhoucí;
mé myšlenky sladkostí všecky
provály vroucí.

Ach, duše má pýřící, nes je
hloub v komnaty ukrytých vášní
zdrhnutých temně
kam štěstí švou ubledlou vrhá
zář přetajemně!

PÁTÁ STRUNA.

Páté neviditelné struny paroxysmus břitký
trápí mně mozek, slzní jamky a žluč;
marny jsou svědomí výtky:
na čtyřech strunách se uč!

Za čtyř strun nadšením napjata hrůzně,
v sípavých nejvyšších výchvěvech tónů
pitvoří akkordy, míněné luzně.
paus dominanta posměšná.

A když čtyři loyální struny
na stěně v odpočinku dřepí,
křepčí při ní neunavené divý rej,
zlomených nálad ostré třísky a střepy.

STEZKA ALTRUISMU.

Byla to úzká stezička žitem,
a mně se to po ní nechtělo dál,
pole se zaskvělo podivným svitem,
do cesty klasy visely,
ublížit jim jsem se bál.

Podivno, podivno! Jakoby Kristus
nedávno po ní byl kráčel,
pohládl rukama po stranách klasy; —
maně mně pohled zabloudil,
zdali ji stopami krve smáčel.

CONFITEMINI!

B. DVORÁKOVI.

Odpusťte, bratří, na paní Růžovou
s Vámi si nebudu moci už hrát,
trimurti školních učebnic,
pravdu, dobro a krásu, nadarmo brát.

S jich amuletů spocených
obrázky setřeny vestou;
phoenixy mokrých bažantnic,
jděte svou velebnou cestou!
Hlídací bouda u krásy,
u pravdy tabulky svaté,
u dobra krejcarů mostného,
všecko mně v hlavě se mate.

Ze zraku kvítí polního,
východů nádherných zbytky,
techniku stromových průsvitů,
nad bahny polední mžitky,
vše, čím svět chvály se točí,
pěstí si vytírám, libo-li, věnuji
posměšné protření očí.

FRANTA KAVÁN.

SETMĚLO SE. — INTIMNÍ SCÉNA. NAPSAL AD. BOH. DOSTAL.

Lujza Wintrova, herečka.
Jindřich Heller.

Děje se v jedné z garderob velikého divadla při představení Leoncavallových »Komediantů«. — Jevišťe zůstane chvíli prázdné. — Lujza vejde v dlouhém divadelním plášti, pod nímž má jednoduchý, ale vkusný šat. Je hluboce vzru-

šena, a cokoli dělá, dělá rozčileně a jen instinktivně, vši myslí upoutána jinam. Došedši k židli shodí rychle plášť, přehodí jej přes židli, odloží klobouk, a běží ke dveřím, pootevře je a naslouchá ven. Pak se vrátí, přejde několikrát pokojem, zastaví se zběžně před zrcadlem a v chvatu urovná si vlasy; jde pak znovu ke dveřím a vyhlédne. Pokaždé při otevření dveří je slyšet z orchestru ouverturu. Vráťvši se ode dveří usedne Lujza na pohovku, podepře se do znaku a zakryje si oběma rukama obličej. Tak setrvá okamžik, načež s dlou-

hým vzdechem a po křečovitém vypnutí skloní se do předu a opře hlavu o dlaně. Pausa. Po chvíli vejde Heller.

Lujza (vyskočí, letí mu vstříc, a obejmě ho horkým objetím.) Konečně Drýšo, konečně!

Heller (obejme Lujzu a políbí ji lehce na čelo. Vede ji mezi řečí do předu k pohovce.) Tak nedočkavá! Vždyť jsem přesný! právě sedm.

Lujza (uklidňuje se.) Ano, vždyť já už mlčím, nic už nevyčítám. (Přivine se znovu k Hellerovi.) Jen když jsi u mne, zase u mne. — Já bláhová! Vždyť ty mne máš rád, pořád, vid'. Oh, já vím. (Líbá ho.)

Heller. Ale Lolo! (Lujza se zatím vyvinula z jeho objetí.) Ty jsi dnes rozčilena. Tak nějak všecka vzrušená. Co je ti?

Lujza. Ne, už nic mi není. Ne, to nebylo nic. Já jsem přece jen bláhová. Ne, už nic. (Prudce.) Ale, Drýšo, já tě mám tak, tak ráda!

(Nové objetí.) Ne, vždyť to ani není možno. Jak bych tě mohla ztratit.

Heller (hladí si vlasy.) Já ti dnes nerozumím, Lolo. Co je ti dnes? Ty jsi zrovna horečně vzrušena.

Lujza. Už nic, miláčku, nic mi není. Jen tak jsem se ti snad zdála.

Heller. Ale přece jsi mi psala, abych sem dnes přišel. Takový podivný dopis. Dvě řádky jenom a v rozčilení napsané. Zřejmě jsem to z písma vyčetl. I na podpis jsi zapomněla. A sem právě, dnes, když nehraješ.

Lujza (znovu smutná a rozechvělá.) Jindro, nezlob se na mne. Já s tebou dnes mluvit musila. A o samotě, Jindro. U mne to dnes nešlo. Lenka je doma, a ta o tom ani neví. Já jí o tom neřekla, já tomu nevěřila, ale vidět jsem tě musila. A mluvit s tebou alespoň okamžik.

Heller. Já tě, Loličko, nechápu, nerozumím ti. Čemu jsi nevěřila? Co's Lence neřekla?

Lujza. Ach, Drýšo můj! (Skloní hlavu na jeho prsa. Pak se náhle vzpamatuje.) Ale ne, vždyť už nic nechci a nemluvme o tom. A o jiném mluvmě. Něco mi povídej. (Usedne na pohovku.)

Heller (usedá vedle ní.) Ne, ty mi něco tajíš, něco, co se tě hluboce dotklo. Proč mi to nechceš říci?

Lujza (vyhýbavě.) Ale opravdu ne, ty se mýlíš. Jen se mi po tobě trochu stýskalo. — Vid', ty mě máš pořád ještě rád, mnoho rád. Vid'. (Objala ho kolem krku a sklání hlavu na jeho ramena.) Řekni mi to znovu, řekni. Prosím tě. Tolik to dnes potřebuji.

Heller (líbá ji na skrání a hraje si s jejími vlasy.) Duše moje! Vždyť to víš, jak tě mám hrozně rád.

Lujza (vřele a snivě, opřena hlavou o jeho rameno.) Děkuji ti, Jindřichu, děkuji. Já to věděla. — Ty bys toho ani schopný nebyl.

Heller (překvapeně.) Lujzo, čeho? Čeho bych nebyl schopný? Teď už musíš mluvit.

Lujza (vztýčí se ulekaně.) Což jsem něco řekla? Nedbej toho, Drýšo, nedbej toho.

Heller. Ty nejsi ke mně upřímnou, Lujzo. To není hezké.

NÁVRH PLAKÁTU

HESLO.

JOS. SCHUSSER.

STUDIE K „MAJOVÉMU VEČERU“.

Lujza. Ne, hochu, to mi nevyčítej. Upřímnou jsem ti byla vždycky. Povím ti tedy, proč jsem ti psala, proč jsem byla tak nesmírně vzrušena. Ano, já byla rozčilená, už toho nezapírám, až tys mi vrátil klid. (Přítulně, prosebně.) Ale ještě jednou, Drýšo — vysměj se mi třeba, ale mně je tak nějak hrozně úzko — a nehněvej se proto na mne — řekni mi znovu: Máš mne opravdu pořád stejně rád?

Heller. Ale, dětino, co je ti dnes? Jak ti to mám dokázat? Jak ti to mám říci, abys mi věřila! Mám tě rád, stále, vždyť jsem tu u tebe, a líbám tě. (Políbí ji.) Věříš už?

Lujza. (Ulehčí se jí.) Děkuji ti. — A teď ti to tedy povím. Dnes ráno, na zkoušce, povídala Kučerová — ale vždyť jsou to klepy ošklivé — povídala o tobě — hm, jak mě to jen mohlo tak rozčilit — že prý jsi, jen považ jak tě pomlouvají, že jsi zasnouben. (Heller sebou trhne.) S Plešnerovou prý. Jindro, nehněvej se na mne, já tomu nevěřila, ale tak nějak hrozně to na mne působilo. Bylo mi, jakoby mne nějaká neviditelná ruka na hrdle smáčkla a do hloubky někam tlačila. Bylo to bláhové — takový hloupý klep! — Já nechápu, že mě to tak zničilo. Omluvila jsem se a běžela domů, a v zoufalství jsem ti napsala lístek, abys večer přišel sem. Oh, já byla bláhová! Odpustíš mi, Jindro, tu chvílku nedůvěry? Já vím, že ano, vždyť ty jsi tak dobrý.

Heller (znepokojený.) Ale, Lujzo, jak jsi mohla — (vstal a přešel pokojem) to přece — (chce se spasit výčitkami, příkře). Ostatně to je nehezké, takovou nedůvěru jsem si nezasloužil.

Lujza (vstala též prosebně.) Jindro!

Heller (drsně.) Ano, to je nehezké! To jsou hloupé vrtochy. Jen mučíš. (Je neklidný, rozčilený.)

Lujza (pozorujíc jeho neklid a nepřirozenou příkrost, leč nechápajíc dosud.) Jindro? (Náhle pochopí; vykřikne) Jindřichu! (Běží k němu a chytí ho za obě ruce a dívá se mu uděšeně do očí, jež on, nemoha déle jí do tváře zapírat, klopí.) Pro Ježíše Krista, Jindřichu! Ne, to není možná! Řekni, že to není pravda. Řekni to! Jindro!

Heller (mlčí a hledí k zemi.)

Lujza (pustí mu ruce, a zlomena potácí se k pohovce, na níž klesle a prudce zavzlyká.)

Heller (stojí okamžik sklesle, pak se chytí rukama za hlavu, vydychne, jakoby chtěl mluvit, načež rozeběhne

se k pohovce, kde leží Lujza, a v kleče vezme ji za ruce, jimiž ona zakrývá plačící tvář.) Lujzo, neplač, proboha tě prosím, neplač. Nech si to vysvětlit. Vždyť to není pravda, tak to není pravda. Lujzo, prosím tě! Nebuď tak zničena, vždyť já tě miluji, šíleně tě miluji. — Což už nic mi nevěříš? -- Tedy aspoň vyslechni moji obranu. Lujzo!

Lujza (tonouc v slzách.) Můj Bože, můj Bože! — Ty's mlčel! — Oh je to pravda! (Vzlyká křehovitě.)

Heller (v upřímném bolu.) Lolo, má Lolo drahá, upokoj se. Mě zabíjí tahle tvoje zoufalost. Dej si vysvětlit. Upokoj se přece. Věř mé lásce! — — Alespoň tedy pro památku té naší lásky mne vyslechni.

Lujza (zemdlena bolestí.) Jindřichu, řekni že se mýlím! — To přece nemůže být pravda. Drýšo!

Heller. Všecko ti řeknu. Jen se uklidni.

Lujza (přejede rukou oči a čelo, a z hluboka si oddechne.) Já už jsem klidná. (K sobě spíše.) Tak k smrti klidná. (Uvolňující oddechnutí.) Povídej.

Heller. Já nevím, Lolo, snad mne dnes nepochopíš. Jsi příliš rozbolestnělá. Ale až se utišíš, pochopíš a odpustíš. — Byl bych ti to sám jistě řekl. (Lujza se vztyčí, ale po chvíli upadá do bolestné odevzanosti.) Jistě. Měl jsem to snad učinit už dávno, bylo to mojí povinností, ale věř, Lujzo, nemohl jsem. Scházely mi síly. Kdykoli jsem — odhodlán už k tomu, že ti to řeknu — podíval se ti do očí, viděl a dýchal tvoji vroucí, oddanou lásku, já, Lujzo, nemohl. Tak mocně jsem znovu cítil, jak tě, a jen tebe, mám z duše rád. A psát jsem ti to chtěl, nad přichystaným papírem jsem už seděl, a nemohl jsem. Tvoje oči, tvůj celý snivý obličej zíral ke mně z toho papíru, a já nemohl. A věř mi to, Lujzo, nemůžeš-li mi ještě věřiti, já dnes znova nemohu. Já tě, Lujzo, bezmezně, k smrti tě miluji. (Vezme ji za ruce. Lujza bezvládně sedí, upírajíc v neurčito oči, v nichž zračí se veliká vnitřní bolest.)

Heller. Ty mlčíš, Lujzo, ty mi ani neodpovídáš. Oh, já jsem bídný, já to vím. — Ale kdybys věděla, co jsem v poslední době prožil! Ty scény doma, ty věčné roztržky s rodiči — umdlévalo mne to, ubíjelo, až jsem jim povolil. Jsem slaboch, bez energie, s vůlí, ale bez síly, to vše jsem si už vyčetl, ale vzepřít se naposled a rozhodně, snad za cenu všeho, k tomu jsem neměl odvahy. Cítil jsem povinnost, ale síly nebylo.

Lujza (smutně, ale už klidně, odevzdaně.) Vidiš, já ti to vždycky říkala. A tys ani slyšet o tom nechtěl, nedostatek důvěry, malou lásku jsi mi vyčítal, a co všechno ještě. — A je to teď přece jen jak jsem ti prorokovala. — Už i jen povinnost jsi cítil, nic více.

Heller. Ne, Lujzo, ty mi dobře nerozumíš. Snad se dobře nevyslovuji. Ty víš, jak se všichni vzepřeli, když jsem se přestal tajiti svou láskou k tobě, a když jsi mě konečně vyslyšela. A bylo mi to přece tak jedno, tak jsem byl hrdým na ten odpor. Jen ve tvé lásce jsem žil, opíjel jsem se těmi chvílemi, jež mi s tebou ubíhaly. A pak, když tehdy v zimě tam u tebe, v tvém budoirku prohřátém tou zvláštní vůní a tak sladce vonícím svým útulným teplem, když tenkrát . . . má drahá duše, byl jsem šílený láskou. (Líbá jí ruce a přivine její hlavu ke svým prsoum. Lujza zemdeně, povolujíc tlaku Hellerových vzpomínek, zůstane v tomto přivnutí.) — A pak přišlo vystřízlivění. Má láska se dosud nezmenšila, jen jsem zvolna počal vnímat také své okolí, a narážeti na nastavená kopí ve vlastní rodině, jež jsem dříve buď neviděl, nebo přeska-koval. Ale teď jsem co chvíli se někde zranil, žil jsem v úplné roztržce s rodinou, již jsem jednou sám vyvolal, viděl jsem jen vyčítavé, mlčící tváře, chodil jsem kolem v trapném očekávání stále nových srážek. Ty víš, jak nenávidím takový život, jak se odjakživa vyhýbám scénám, a teď jsem tenhle život žil sám, mezi nejbližšími, a dlouho. Stával jsem se nespokojeným, rozháraným a moje láska při tom bledla. — Je to kruté přiznání, ale jsem ti jím povinen. A přijde snad jasno do našeho života. — Když pak konečně přišli s určitým: buď — anebo, povolil jsem. Bylo to hrozně zbabělé. Ale já byl ubitý, chtěl jsem klid, klid — a dnes jsem snoubencem slečny Plešnerovy. — A konečně, co bych vykládal, nač se omlouval. Bylo to ničemné, ano ničemné. Teď teprve znovu vidím, jak tě mám rád, jak nesmírně tě mám rád — a přece jsem byl tak, tak zbaběle slabým, tak špatným. Jen mi vyčítej, odkopni mne, zasloužím toho. (Pustí jí ruce a skryje hlavu do dlaní. Lujza byla už dříve odklonila hlavu od jeho prsou.)

Lujza (zvolna, smutně, s přemáháním, ale odhodlaně.) Ne, Dryšo, nemohu ti vyčítat. Snad ani práva k tomu nemám. Své stěstí a klid svého nitra pro

mne nesmíš rozbíjet. (Opře ruku loktem o Hellerovo rameno a dívá se mu do očí, vřele.) Ale chci být silnou, protože tě tak — Já jsem ti duši dala, Jindřichu, já v tobě žila a v tobě rostla, tvojí láskou jsem byla nevýslovně blažena. Do mého umění mi jako slunce zářila, a už za to ti musím děkovat. Byla to snad slabost ode mne, ale já v setmělých večerech často snila o nekonečném štěstí, jež jsem tušila kdes v budoucnu ve tvé ustavičné blízkosti. Proč bych ti to dnes neřekla. Byly to krásné chvíle, a snad proto, že byly tak příliš krásné, musely vyvanouti. (Vstane.) Já ti, Jindřichu, nic nevyčítám. Ani nemohu. Ty máš právo být šťastným, a tak jak dnes jsme, už bys jím nebyl. Nikdy, Jindřichu, věř mi. Znáš tvoji povahu příliš dobře. — A to, co's mi povídal? To je už jen chvilkové, poslední křečovitě zmítání lásky, která už v tobě umřela. (Vysílena zastře na okamžik obličej rukama a k sobě jen vzlykne.) Ach, Bože můj! (Poodejde pak ke stolku na pravo, kde se opře rukou, sbírajíc síly.)

Heller (jde k ní, vezme ji za ruku, vášnivě.) Lolo, nemluv takhle, vždyť já tě mám opravdu rád. Já tě musím mít rád.

Lujza (pohlédne živě, poddávajíc se naději, na Hellera, ale pak znovu se přemůže a vymkne lehce svoji ruku z jeho. Pausa.)

Heller (po chvíli prosebně.) Lujzo!

Lujza (poddá mu ruku a s pohledem odvráceným vydechne.) S Bohem!

Heller (vzkříkne.) Lujzo! Ne, ne, Lujzo, ty to neříkáš opravdu! — Můj Bože! Co mám dělat? — (Přebíhá prudce pokojem, po chvíli se zastaví jako v zavnutí náhlé myšlenky, pak zase přechází, až konečně přistoupí k Lujze a tiše, ne zcela jist:) Ale vždyť — vždyť, Lujzo — já tě mohu mít — my si můžeme přece jen náležet — i pak, potom . . .

Lujza (hledí na něho z počátku nechápajíc, co míní. Pojednou se jí vyjasní, divoká bolest jí projede a ona vzkřiknuvši chytí se zoufale za hlavu. Vichřice dojmů proletí v tomto okamžiku její duší. Náhle se vypne a bez dechu, od Hellera odvrácena, vyrazí.) Ven! Ven!

Heller (sklopí hlavu, stojí ztrnule ještě okamžik, a odejde pak rychle, nechav dveře otevřeny. Z jeviště jest slyšet zpěv Cania:

» — — směj se, paňáco, konec že milování,
směj se, že vše na světě ďábel ti vzal! — — «

Lujza zalomí rukama a vypukne v křečovitý pláč.)

A. NÈMEJC.

STUDIE.

ČERVNOVÝ DEN.

PRVNÍ KAPITOLA POVÍDKY »JAN ŘEHÁK« OD K. MAŠKA.

Dnes nevěrným své budu milé,
dnes denní schůzku vynechám,
své srdce skrotím pošetilé
a na procházku vyjdu sám
a — možná — sotva vzpomenu si,
jak na ostrově děvče mé
dnes opuštěno chodit musí
a čeká, že se sejdeme
a dívá se svým okem sivým
jak s truchlých stromů zas a zas
se snaší s vzdechem šelestivým
list bleďý jako její vlas.

Dnes jiná žena svábila mne —
ó stará láska z dávných let,
já nikdy její záři klamně
jsem odolati nedoved;
té byl jsem oddán celé žití
ať kamkoli mne čas jím vlek,
vše dovedl jsem podstoupiti
za skromný přízně paprsek —
a ještě síla ve mně žije
jít galantně do služeb tvých,
má stará lásko, Poesie,
ty krásko věků minulých.

A ona přišla — tichým šerem
zas jako v prvních lásky dnech,
když jeseň vlekla podvečerem
své mlžné roucho po lánech,
a opět ve sny vyhýčkan od ní
jsem následoval nadšeně,
kam milenka má staromodní
mne vedla steskem jeseň;
ó za ní, za jejímy klamy,
jež opláči pak nastokrát —
za štěstí snů, jež poskytla mi
ty chvíle smutku přijmu rád.

I vedla mne z těch mlh a stesků
do jiných dob a v jiný kraj,
ve starý sad, na žlutou stezku,
kde květné stopy nechal máj;
je úzká — sotva projdeš po ní,
k ní ryvíc větve vypíná,
k ní pivoňka své květy kloní,
a shýbá se k ní malina,
tam kosatec pne hlavy svoje
v spleť angreštových bodláků —
tam blíže nočních fial roje
dlí malý Jeník Řeháků.

B. WACHSMANN ML.

OKNO VINÁRNÝ.

Ve klidné, syté záři jara
tu stojí nečinně a sám,
o krásu kol se málo stará
a cele vzdal se myšlenkám
a zřejmě z hledu strnulého,
že pozbyl vlády smyslů svých,
že nezná času přítomného,
jen v nic se dívá něm a tich,
ve velkém, dětském zadumání
se klidně proudu jara vzdal,
jenž v oplodivém rozeplání
od modra nebes zalehal.

Byl zcela sám. On neměl přátel,
byl cizím dětem v dědině,
pan Holoubek jen, vychovatel,
mu stačit musil jedině.
Jen někdy od bojácné matky
měl povolenu společnost —
tu mřížovými sadu vrátky
sem vklouzla Pepa, tichý host;
ta sledovala v nedůvěře
děj samotářských jeho her
a s výsluhou pak od večere
šla k matce v barák v podvečer.

Dnes vychovatel odjel kamsi
a Jeníka zas mrzel svět,
když zase zůstaven byl sám si,
jak zvykl již po deset let;
byl zcela sám, ten jedináček,
ten zakrnělý, slabý hoch,
jenž dosud pouze spoustu hraček
za celé žití poznat moh';
byl hýčkán jako oko v hlavě
a skytáno mu cokolí,
jen kamaráda ku zábavě
v svém celém neměl okolí.

Sám hrál si v letech dětství svého,
sám učen býval v domově,
sám vězněm města velikého,
sám na svobodném venkově.
A zvykl tak se vyvíjeti —
či přemohl jej dětský spleen
když radovánek jiných dětí
dle knih snad jenom poznal stín;
a přec byl šťasten — šťasten cele,
jsa pořád pravým dítětem,
zdroj starostí pro rodiče
i štěstí zdroj se pojil v něm.

A tak tu stál, hoch zpátečnický —
kol teplý, vonný lil se vzduch,
v žár slunce zvučel melodicky
chřest cvrčků, bzukot včel a much,
po lidském hlase ani slechu,
jen příroda si vedla svou
a Jeník, ztracen v jejím dechu,
byl opit jako dřímotou,
a spoután mocí klidu toho
jen poddal se mu bázlivě —
až rachocení vzbudilo ho
jež náhle vpadlo rušivě.

Sem drsné zvuky spěly z dále
vždy hlasitěji hrčice,
pak bílé mraky prachu vstaly
na dálném konci silnice,
ráz kopyt syté zvučel po ní,
v sluch dolehal vždy jasněji
a záhy již pár známých koní
se nořil v stinné aleji —
a Jeník hnal se domů divě
a posledních až do koutů
hlas jeho zazněl hlaholivě:
»Už jedou, mamko! Už jsou tu!«

(Příště dále.)

KOMEDIE. — MONOLOGY UBO- HÉHO ČLOVĚKA. — NAPSAL KAREL ENGELMÜLLER.

Přichází večer . . .

Hltám jeho krásu a pozoruji jak mne k sobě
vábí intimní, nafialovělý prospekt, zastavený cho-
máčem rozlehlých kaštanů. Mocné jich koruny
jsou protrhány a skulinami jakoby se do červena
rozesmálo slunce.

Sedím na terase lázeňské restaurace v Abbazii
a sleduji tajně, jak se o dva stoly dále cukrují
milenci. Tisíce slackostí, touhy a vášně vkládám
do toho jejich šepotání, třeba bych se stavěl, ja-
kobych jich ani neviděl. Dívám se za kočkou,
která vylézá skrčená, plná lstí, na kůželník a
přece mi neujde ani jediný jich úsměv a pohyb.
Jsou mi asi vděční, že si jich nevšímám a od-
dávají se sobě bez ostychu.

Zahalím se vždy do kouře svojí cigarety,

aby myslili, že vše možné mne zajímá, jen ne to jejich líbání.

Bavím se —

Je krásný večer, zapomínám na celičkový svět!

Je to jakoby si člověk zajel na chvíli do ráje, aby pak mohl o něm dlouho povídat. Co kouzla je v těch vyjížďkách na moře v zacloněných lodkách, v těch osvěžující snídaních ráno, kdy se již netrpělivě těšíš, až ti pod nohama zachrupe žlutý písek zahradní restaurace, usměje se na tebe rázem několik tuctů jiskřivých očí! Jak vděčně přijmeš pak jedno z několika pozvání na delší procházku do vůní zatopených olivových hájů.

Ach ty večery, večery!

Seděti na elegantní terase skoro u samého moře, poslouchati při tichém šepotu jeho vln nějaké hodně vášnivě hrané adagio a zapomenouti se tak dalece, že se díváš jako zmámen do tajemstvím zářících očí své sousedky — eh, inu ovšem, paní Olga. Byl by to opravdu zázrak, aby se mi nezjevila v nejkldnější chvíli a neoloupila mne o trochu toho čistého roztoužení . . .

Paní Olga! Zde jsem ji tedy poznal, jako ženu starého a dobrého svého přítele, zdravého a hranatého Němce, hezkého a elegantního, s bleďým plnovousem a modrýma očima. Znala mne z Prahy. Řekla, že si již dávno přála osobně mne poznati. Těšilo mne to — hehe, těšilo mne to v první chvíli opravdu. Ty její oči zadívaly se na mne tak dlouze, tak nepochopitelně dlouze . . .

Zdá se, jakoby přišla, aby tu pomátla všem rozum. Je svůdná s tím úsměvem šťastného mládí na rudých rtech, s pohledem, který rázem očaruje, upoutá, v němž je jakás zvláštní, divoká, nezapomenutelná krása.

Hrajeme spolu tenis ještě tehdy, když již celá společnost zmírá horkem a vysílením a večer, když jsme se vrátili z dalekých procházek a společnost touží po osvěžení, sedáme spolu u klavíru, hrajeme a zpíváme.

A paní Olga zpívá, že Sireny nemohly vábněji pět, když nešťastný Odysseus kolem jich ostrova bloudil . . .

* * *

Hm, krásná je! Má divné, takové nějak závratně smyslné oči, má ústa, která člověk jedním

pohledem tisíckrát zulíbá, má tělo, o jakém se může zdáti jen největším mistrům krásy.

Je to vskutku někdy opravdová moderní báseň, rozechvívající nervy mučivě sladkou rozkoší a touhou, viděti to štíhlé její tělo ovinuté spoustou jemných, hedbávných látek, koketně a rafinovaně sebraných malou, dívčí ještě rukou v bílé rukavičce, dovolujících, aby sněžné vlny spodniček odrážely bohaté a drahé svoje krajky od černých punčošek a lesklých střevíčků . . .

A mluvit dovede! Stačí zadívat se jen tak mimoděk poněkud smutněji stranou a už tu je, položí zlehka a tajně bílou svoji ruku na tvou a trýzní tě otázkami, nutí k zpovědi. Nu a tu pak se velmi snadno někdy něco řekne, co si zapamatuje, o čem nepřestává přemýšleti a mluvit, co ti vysvětluje vždy znovu a přesvědčivěji, splete tě, zavede, omámí, až opět něco neopatrně proneseš, co ji ještě více zaujme, rozechvěje — A tak to jde dále. Bavíš se s dobrou známou, zapomeneš se tak dalece, že ta žena je cizí, vdána, slovo dá slovo, zpověď vyvolá zpověď, vzdech kývne na vzdech, odmlčíte se na chvíli a pak ještě něco zablouzníte a už to tu je — — —

Nota bene, ještě něco! Mladá paní umí znamenitě lhát, krásně lhát! Jsou to někdy pohádky z tisíc a jedné noci na jaké připadá a jaké si vymýšlí. Zaplete člověka tak krásně do svých vrtochů, že sedíš uprostřed bludiště s těžkou hlavou, jako o masopustní ráno. A někdy se ze lži i do pláče dá! Tu pak můžeš běhati šíleně po pokoji, v mozku to může bzučet nejzoufalším steskem, nic na plat! Paní se baví! Ó to dovede, to dovede znamenitě! A když si sáhneš na srdce a ptáš se svého svědomí?! Nic, ani muk — o ničem neví. Nic jsi neudělal, na nic se nepamatuješ, co bys nešetrného provedl, na žádné slovo, pohyb, které by ji bývaly mohly urazit. Nic se nestalo mezi vámi a ona přece pláče! Sluší jí ten pláč, vyhlíží s červenýma očima, lesknoucíma se v návalu slz, jako malé, rozmazlené, zhýčkané děcko.

Jsi v rozpacích, přemýšlíš, čím bys ji potěšil, utišil a tu vyvedeš něco, třeba maličkost nějakou, něco zcela bezvýznamného, abys jen vůbec něco provedl, ale na co čekala již s dychtivostí dravce a proč vlastně plakala . . .

M. ŠVABINSKÝ. — STUDIE.

A tu se směje,
nervósně, brutál-
ně, třeba do očí, že
ti krev tluče ve spán-
cích, v uších hučí a
ty jsi pojednou tak
maličký, ubohý, hroz-
ně ubohý — —

Kočka je to — — kočka!

* * *

Odjedu do Prahy!

Nic jiného mi nezbyvá. Ta okna naproti viděl bych zítra jako dnes, každého rána bych čekal, až vyjde, rozhlédne se, sebere do pěkných, rafinovaných záhybů svou hedbávnou sukni a zmizí za rohem ulice; každé noci chvěl bych se v hořece, s kukátkem v ruce, v mukách a zoufalství, vida je tam naproti spolu, v mdlém světle narůžovělého stínítka lampy, jak sedí proti sobě, povídají si, bůh ví, co si povídají, rozpustile se smějí a pak rychle spustí záclonu.

K čemu všechno tyhle věci? Společnost mne již omrzela, vlastně mne nikdy mnoho nebavila, a paní Olga? Co je mi po její krásných očích, po její vrtochách, roztoužení a tisknutí ruky! Na tyhle hračky nemám vsutku dosti trpělivosti a

pak — konečně, proč býti nepoctivým, svato-krádcem vůči tak něžné a čisté bytosti jako je má Žoška. Zkrátka je mi to všechno protivné. Musíme již jednou mít rozum!

* * *

A zase večer! Tichý, teplý, nádherný . . .

Zasedli jsme za piano. Společnost žádala paní Olgu, aby zahrála nějakou improvizaci, něco svého, aby zahrála jen tak, co jí napadne — Choť sepjatýma rukama prosil. Dobrák, miluje ji oddaně a vášnivě.

A paní Olga hrála —

Bůh ví, kam se tehdá zamyslí. V její očích bylo plno bájného kouzla, štěstí a věčné krásy, snad nebyla ani u nás na světě! Přejela několikrát bílou svojí ručkou lesknoucí se klaviaturu piana . . . — Nejprve proskočilo několik tichých akkordů, zachvělo vzduchem a zalehlo někam pod koruny rozlehlých kaštanů a pak následovala píseň za písní, vzkypění, rozbouření citů mísilo se s klidným, šepotavým blouzněním, tichým vzdechem, zalkáním a žalobou na tento svět. Vášeň podávala si ruku s odříkáním.

Poslouchal jsem ji s utajeným dechem, rozpálenou hlavou, tlukoucím srdcem. Zdálo se mi chvílemi, že sladká, zádumčivá ta melodie splývá jí se rtů, že mi celou tu pohádku mladého svého života vypravuje slovy . . .

A přece rty její byly sevřeny a jen ty tóny hovořily, mazlily se, tulily k sobě, povídaly a prozrazovaly všechno to tajemství, všechno to štěstí, radost, všechn bol i stesk, každinkou naděj i zklamání dobré její duše — Oči její plály svatým nadšením a při tišší, klidnější melodii zdálo se, že se modlí v zbožném zanícení, v sladkém roztoužení . . .

A tajemným přítím verandy chvěla se v tisícových tónech, v tisícovém skvělém zabarvení, plná hlubokých dojmů a rychle se střídajících nálad, konejšivá, blouznivá, nevýslovně krásná pohádka mladého její života — — —

Tu náhle, jakoby bez rozmýšlení, klesly ručky paní Olgy v klín. Jen svéhlavá, rozpustilá dissonance, kterou zakončila svůj přednes, potácela

B. KNÜPFER.

NAJADA.

a toulala se ještě chvíli v sešeřených korunách stromů, tichla, smutně odcházela . . .

Tleskali a křičeli nadšením.

Tehdá poprvé mne spletl dlouhý, prosebný její pohled, poprvé mne zmámil tak, že jsem jí ruku líbal a děkoval za všecky — —

A ještě téhož večera, skoro již v nastávající noci, zafukal někdo zlehka na okno mého pokojíka.

Vyběhl jsem polekán a spatřil paní Olgu.

— Co se děje, co se stalo, milostivá paní, koktám zmateně a v nevýslovných rozpacích.

Smála se, divoce se smála a podávala mi ruku.

— Nic, božínku, pranic! Jste vy blázínek! Jen tak jsem přišla, pro vás, mám chvíli kdy a nechce se mi ještě spát. Muž hraje v kasině »zajímavou« partii vhistu a tu to pak trvá vždy nesmírně dlouho — Poslal mne spat! . . . Nu, co stojíte — nechtěl byste se trochu projít —

A tak tedy nadešel ten okamžik . . .

Z naivního studu a hloupě jsem se přelhával, namlouval-li jsem si dříve, že se mezi námi ničeho nestalo, že nestávají dokumenty mého zločinu, že je to jen krátká, směšná, malicherná, čistě lázeňských míst hodná hra na schovávanou! Ten svět je přece jen divná motanice nejkombinovanějších osudů. Inu ovšem je také svatá pravda, že nejde-li to jinak, nalezne si člověk vždycky útěchu, poslední sice, ale přece jen útěchu, v osudu.

Byl to tedy můj osud, že jsem se s paní Olgou ocitl v bílé noci sám a sám, uprostřed rozjasněných strání, jako stříbrem zalitých, ve hvězdné noci, ukolébané v sladké snění nejvášnivější písní slavičí. Byl to můj osud, že se do mne zavěsila a tak náhle, jako v nerozumu, položila světlou svoji hlavu na mé rameno a dala se do tichého, usedavého pláče . . .

Všecko se ve mně bortilo. Tesknota stoupala mi k hrdlu, stáhla každinký sval a já se díval tak neskonale hloupě na ty rozechvělé řasy, na ty bílé slzy, stékající zvolna po její tváři, v níž bylo v té chvíli plno měsíčné záře.

Nezapomenu nikdy toho okamžiku, nezapomenu nikdy té vášně s jakou mi pak vyžvatlala celé to veliké tajemství svého utrpení.

Chachá — vždyť to dobře známe! Bývá to tak obyčejně, když je přítel zdravý, hranatý, hezký a elegantní a má subtilní, nervosní, hysterickou paničku. Ten můj ubohý přítel! K pěkné věci mu to kněz svázal ruce u oltáře!

Vedla se se mnou, tiskla se ke mně celou silou roztavené vášně a přece mi povídala, jak má svého muže ráda, jak je mu za vše vděčná, jak se o ní stará, všecko, všecinko jí dává, co jen v myšlence jí zableskne, jak je něžný, obětavý, milý, ale jen dobrák — nic víc . . . A takové dobrácké povahy jsou všecky fádni, strašlivě fádni, vidte — ptala se — no vidte, řekněte, že ano . . .

Neříkal jsem ničeho, ale ona se asi domýšlela, že odpovídám, že říkám tisíckrát »ano« za sebou. Tiskla mi ruku, malé svoje nehty zabodávala do mých dlaní a pak když jsme zašli do olivového háje, rozběhla se pojednou a zmizela v stínech. Běžel jsem za ní plný strachu, aby se jí nic nepříhodilo, volal jsem znovu a marně, nohy se mi rozechvěly úzkostí v hrozných těch tmách, do jakých jsme se řítili. Neviděl jsem před sebou ničeho, jen nad hlavou prosvítala prořídlym větrovím, bílá, postříbřená noc. A tu, když se mi již zdálo, že klesám, že nemohu dále, ovinuly se čísi ruce kolem mého krku, sevřely a sklonily mou hlavu. Cítil jsem na svých prsou udýchaný, prudký tepot srdce, na svých rtech, horký, vášnivý dech a na svých očích, tváři a ústech šílené, žhavé, nekonečné polibky . .

— Uteču s tebou kam chceš — rychle pryč — jen pryč se světa — šeptal — ty smíš, ty musíš mne zachránit, ty jediný, ty, jen ty, ty . . .

* * *

Za dva dny byl jsem v Praze. Sám.

Ujel jsem ihned ráno po oné noci. Bylo mi úplně lhostejno, co si pomyslí paní Olga, co si pomyslí celá tamní společnost, které jsem nezapomenech ani kratičký vzkaz svého »s bohem«.

Doufal jsem, že budu velkomyslným, že budu poctivým člověkem a učiním tak rázem všemu konec. Všem.

Ostatně je to hrozně směšné hrát si na takového velkomyslného, poctivého člověka! Neschází nikdy mnoho a člověk by si dal třeba

před celým světem z náboženství, mravu a chování jedničku. Opravdu, namlouval jsem si býti nevinný jako beránek! Všecko ona, všecinko! Ve mně ani zbla raffinovanosti, vášně a těkavosti citů. Takový maminčin mazlíček! Ona mne svedla, ona začala, ona — ona — chachá!

Konečně je v té věci těžko se zachovat dle lecjakých morálek a výčitek svědomí! Všecky jsou k ničemu. Přijde zkrátka okamžik, a tu se jen hlava zatočí a s ní celičkový boží svět. Stojíš a jen se díváš, jak se to všecko pěkně točí; cítíš už závrať, mdloby, už oči přivíráš, nohy a ruce jsou schváčeny, rozechvěny úzkostí a náhle rap — a už letíš, padáš někam odhozen, kde je klid, ticho a mír. A tu pak začne filosofie: já — ona — ona — já — snad někdo jiný — kdo? — — —

Eh, jsou k smíchu všecky tyhle motanice všelijakých vytáček! Co, pro bůh, můžeš říci, co si můžeš počítí, když se ti taková duše v jedné chvíli na krk zavěsí, tiskne tě ku svým prsům, jako nejvzácnější, nenahraditelnou svou památku, líbá tě k udušení, v šílených, žhavých polibcích tě prosí, šeptá a pláče věčně stejnou písničku: můj, můj jediný, můj, jen ty, ty, ty..

Zkus to a řekni jí v takový okamžik: milostivá paní mějte rozum, prosím vás, máte chotě, dobrého, rozšafného chotě, nelíbejte mne, prosím,

K VYOBRAZENÍM.

PODZIM Karla Špilara jest ukázkou jeho snahy a dovednosti. Pojmutí tohoto nesčetněkrát luštěného a tedy tím těžšího sujetu jest pro K. Špilara charakteristické; zřejmě k platnosti přichází jeho snaha po dekorativní působivosti, jeho láska k přírodě. S osvědčenou již dovedností jest uspořádána draperie, ostatní neméně vyniká dobrou i ladnou kresbou. I vedlejší atributy, charakterisující podzim, »dobu sklízně«, ladně celek doplňují a zvyšují dobře vystiženou náladu, která z tohoto lehoučkého dekorativního paneau jako píseň vyznívá. — Josef Schusser podává jednu ze studií, kterých bylo mu potřebí k MÁJOVÉMU VEČERU na letošní výstavě rudolfínské. Naproti Špilarovi, jenž nejdříve dekorativností kresby upoutá, jest Schusser malířem v plném toho slova významu. I ukázkou tato prozrazuje Schussra jako nadšence pro barvu a světelnou krásu. Zcela dobře lze při lehce přimhouřeném oku na reprodukci viděti hru a svit zapadajícího slunce na hlavince a šatě děvčete; všechn detail podřízen jest celkovému ladnému dojmu, z celé studie vane poetická něha krásného večera. Jen na základě takovýchto svědomitých studií povstati mohlo dílo tak seriosní a umělecké,

netiskněte mne tak — já přece nesmím, nechci — Nu, jen to zkus a uvidíš! Vždyť je přece již skoro historicky dokázáno, že Josef egyptský z určitých esthetických příčin paní Putifarku odmítl! — — —

Jsem zkrátka v Praze, šťastný, že tak daleko, daleko od místa, kde přes noc vykvetl tak opojivý, vášnivý a jedovatý květ lásky.

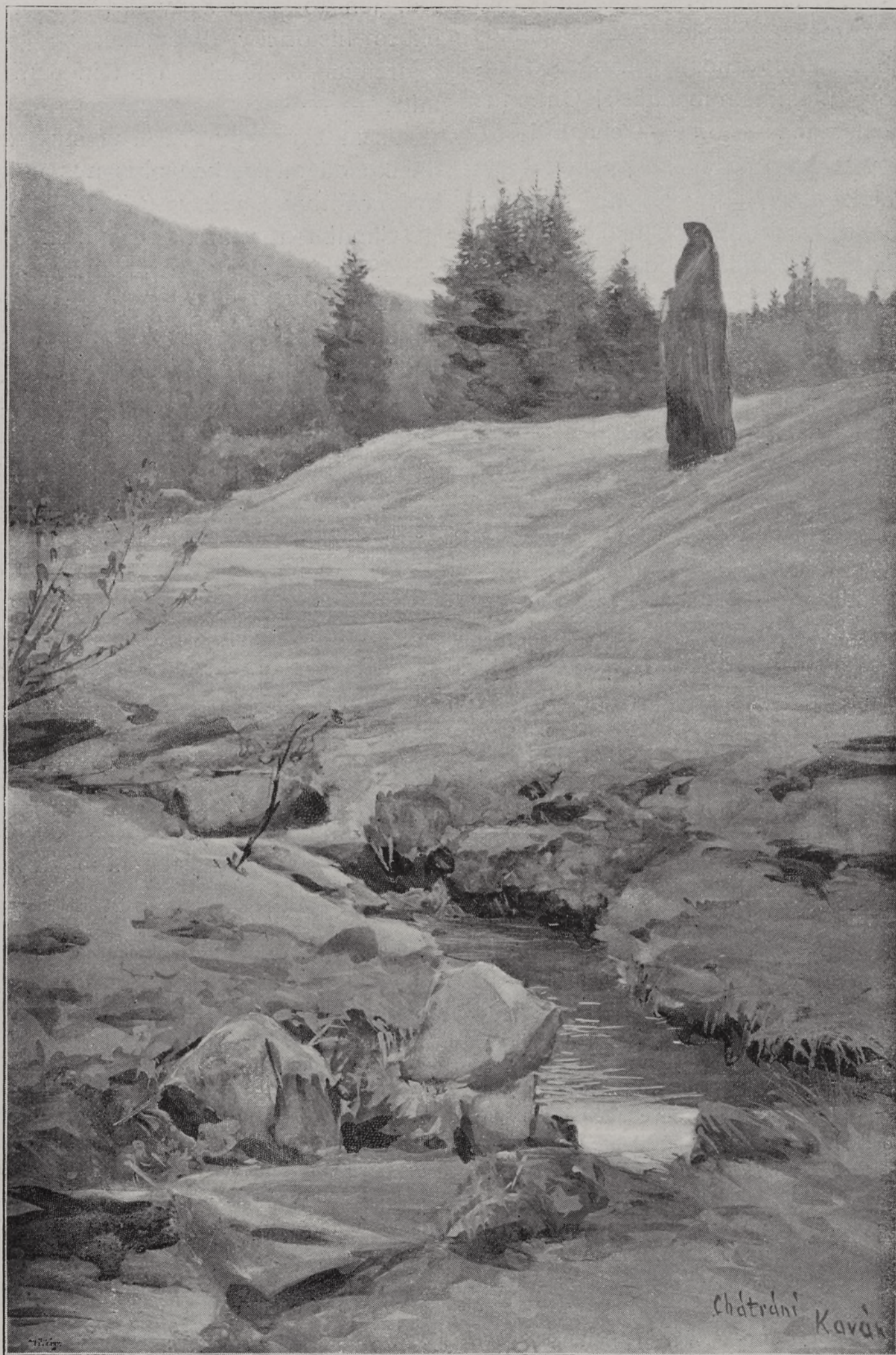
Chodím ulicemi a zapomínám.

Zapomínám, jako zapomínáme uměle na drahé zesnulé. Často však, když se zdvihne někde hedbáv spodniček, zavoní známý, ach ten známý její parfum, odzbrojující člověka svým mdlým a sladkým kouzlem, kdy někde na klobouku zamíhá se heliotropový obláček muselínu, prochvěje mou duší vlahý dech noci, zázrak něčí očí mne zahřeje, zaběhnu ve vzpomínkách někam daleko dolů, na jih —

Ale to jen tak na chvíli — brzy jsem zas tupý, kousavý a ironický ku všemu.

Doufám celkem, že paní Olga zapomene rovněž, že celá ta příhoda bude jen takovým nějakým bizzarním intermezzem jejího života, že snad již vůbec zapomněla, dříve nežli já. A vidíte, skoro mne začíná již mrzeti, že jsem hrál té noci tak divnou roli, naivní, fádni, směšnou, opravdu! Co si asi pomyslíla?! Jistě se asi celičkový druhý den smála, jaký to jsem hlupák... (Příště dále.)

jakým jest »nekoupený« jeho »Májový večer.« — Aug. Němejc poprvé v listě našem se objevuje; i tento patří ke skupině mladší, vážné cíle si stavící generace, o čemž právě podaná STUDIE svědčí. On pokračuje s patrným zdarem i v porozumění studia lidu, ve kterém byl vyrostl, jako moravský náš druh J. Úprka. Němejc prozrazuje oproti Úprkovi vliv francouzské školy, osvojiv si jemné, tlumení barvitosti, jakož i jemnou kresbu. — Od M. Švabinského zařadujeme lehkou uhlokresbu (vyňatou z »Palety« spolku »Mánes«), která mimo obvykle jistou kresbu též pojmutím svým upoutá. — S radostí opět přinášíme list od B. Knüpfra NAJADU. Těžko nám o něm nového říci. Knüpfer jest jedním z těch, kteří nehřeší na slávu svého jména, který nepošle nic do světa, co nebylo by ho důstojno. V době poslední stále více oživuje svoje mariny zjevy mythologickými, čímž dodává oněm mnoho kouzla. V »Najadě« této však dospívá k veliké hotovosti, které nechává nás na těle své víly se obdivovati. Celek půvabné svěžesti svědčí o značném temperamentu; obdivuhodný jest jas z polovice osvětleného těla dívčího sálající. — Svěže komponovaný a pečlivě nakreslený

FRANTA KAVÁN.

CHÁTRÁNÍ.

Wachsmannův karton OKNO VINÁRNÝ pracován pro mladý závod plzeňský pro malbu na skle firmy Kopecký a Svátek. — CHÁTRÁNÍ markantně charakterisuje svého autora, Frantu Kavána, spojujícího s jemným vystižením přírody alegorický — či jak nyní s oblibou se říká — »symbolický« význam. — České knize řídněji než by se zdálo dostane se původní, nefabričně, nenudně vyzdobené VAZBY. Jest smutným faktem, že by se stěží jediná dílna knihvazačská udržela, kdyby odkázána měla býti na sporé objednávky původních vazeb ručně zdobených. V době, kdy vycházejí u nás stohy knih, vazba původní jest větší vzácností, než by kdo tušil. Snadno bychom dostáli slibu, že uveřejníme ve »Volných Směrech« všechny slušné původní vazby ruční za poslední dvacítiletí u nás zhotovené, z nichž dnes přinášíme ukázkou z dílny bratří Toužimských. Vazby ty jsou prosté, kožené, některé jen z levné kůže skopové; při zlacení použito bylo málo jen a prostých, však původních razítek. Jediná z uveřejněných vazeb jest z hrubého režného slovenského plátna, a ozdobená jest malbou; jest to originál, dle něhož robeny byly tiskem ze tří ploten levné vazby na premii Besedy Umělecké.

ZPRÁVY UMĚLECKÉ.

— SPOLEK »MÁNES« dokončil první desetiletí činnosti, jež hlavně v poslední době vykážati se může výsledky nikoli nepatrnými. Mimo různé četné konkursy domácí rozšířena činnost spolková vydáváním publikací uměleckých. Počátek učinily »Listy z Palety«, později následovaly tři svazky prací Alešových (současně do této doby spadá zakoupení lunet Alešovy »Vlasti« pomocí širšího kruhu přátel umění, v době poslední obětavé vydávání »Volných Směrů« a j. Při příležitosti výše naznačené pořádání bude spolek »Mánes« výstavu spolkovou v saloně Topičově v února 1898. Za účelem tím vypisuje pro členy »Mánese« soutěž na plakát, jež proveden bude ve třech barvách, čítaje v to i černou, t. j. konturu (jež po případě bude jinobarevná), ve formátě 111 × 82 cm. Konkurovat mohou jen skizzy v poloviční velikosti skutečného formátu; práce provedené nejsou přípustny. Text omezen na nejnutnější: »Salon Topičův. Výstava spolku »Mánes« od 1—28. února.« Skizzy podány buďtež do 15. listopadu do administrace »Volných Směrů«; cena za přijatou skizzu 50 korun. Jury volí: konkurující 2 členy, výbor spolku třetího členu. ls.

— UMĚLECKÁ BESEDA byla vyzvána, aby jmenovala do ankety zemského výboru v záležitosti trig na Národní divadlo svého zástupce. Přes to, že odbor výtvarný, jediné kompetentní instance v podobných záležitostech, ve správním výboru žádného zastoupení nemá a nijakého vlivu na volbu tu míti nemohl a neměl, ustanoven hlasy odboru literárního (?), hudebního a zástupci přispívajících členů (neumělců) do ankety té pan architekt Polívka. Doufáme, že za těchto okolností p. architekt Polívka volbu tu nepřijme. Np.

— »DAS GEISTIGE DEUTSCHLAND« stále ještě rozesílá českým umělcům »fragebogny«, v nichž p. Hugo Storm z Berlína píše, že »úlohou tohoto díla bude, veškerý duchový

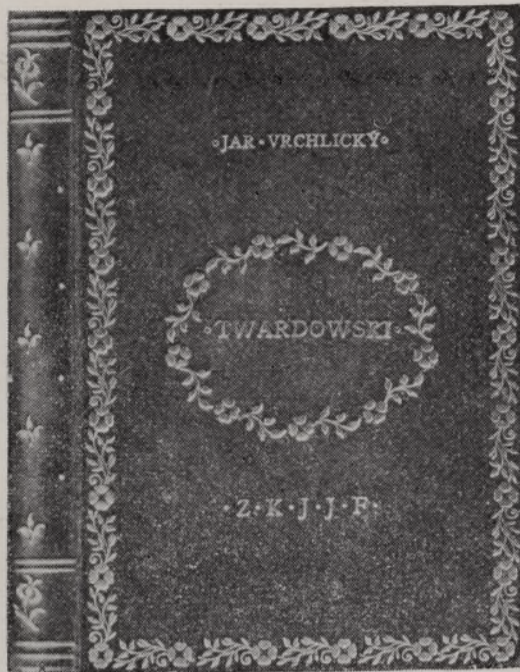
K. ŠPILAR.

NÁVRH PLAKÁTU. — CENA II.

život v Německu podati v životopisných skizzách všech těch mužů a žen, které za nositele a šířitele německého kulturního života považuje«; žádá tudíž adresáta za životopisná data a při tom zároveň za vyplnění objednáčského lístku. — Tato vtíravost německá vzbudila leckde pohoršení; my jsme jenom zvědaví, kolik najde se hejlů — ať neužijeme pojmenování méně lichotivého, ale případnějšího — kteří do řady německých velduchů se postaví a při tom dílo to si ještě zakoupí. ls.

VÝSTAVY.

— V SALONĚ TOPIČOVĚ vystaveny jsou právě kartony S. Schneidra současně se skizzami plakátů pro výstavu architektury a inženýrství. Výstava v mnohém ohledu je velice zajímavá, již proto, že v posledních letech v dekorativním umění nejen mnoho pracováno, ale i mnoho o něm psáno

UKÁZKY ČESKÝCH VAZEB.

a mluveno. To platí hlavně o Anglii a Francii. Němci nedodělali se dosud v oboru tom příliš skvělých výsledků, až na dva nebo tři umělce, kteří již před tím, než injekce umění anglického a francouzského v jejich příšla, na velice vděčném tom poli umění pracovali. U nás teprve v době nejposlednější počínáme umění dekorativní s uměním ostatním stejně ceniti. A tak až dosud u nás ve směru tomto uděláno velice málo a samostatného snad docela nic, nehledě k některým z umělců starších (na př. Mánes, Aleš), jichž věci tím cennější jsou, že v povaze národní hluboce zakotvily. Něco speciálně individuálního na vystavených návrzích nenajdeme. Mnoho tu reminiscencí cizích vzorů ještě, což i o několika dobrých návrzích platí. U návrhu Muchova zamluví se vkus a bohatost hlavně v detailech, čímž mnohdy až nejasným se stává, a to vadí speciálně v tomto případě, kde jednoduchost a velikost linií by byla na místě. V ohledu tom Špillarův návrh výše ceníme. Muchův návrh celkem je roztomilý, ale odmysleme si miniaturní dřevěnou architekturu, již ženská figura drží a může to být plakát pro kterýkoliv obor. U návrhu Špillarova ceníme snahu po jednoduchosti a jasnosti. Maškova »skizza« konvenci celkem se nevymyká. To platí nejen o figurách, ale o celku vůbec, ač tento není tak suchopárným jako jeho návrh druhý. U návrhů ostatních nenajdeme skorem nic, co by aspoň částečně o cizí vzory se neopíralo. Se stanoviska vývoje to věc omluvitelná. Ovšem zase za každou cenu chtějí být moderním i »kdybych to ukrást měl«, jest na pováženou. Ze zbývajících návrhů zmiňujeme se o mottu »Žlaté kružidlo« návrhu to celkem apartním hlavně po stránce barevné, leč to jest při něm také všechno; takto svědčil by spíše nějakému méně vážnému účelu, než je výstava architektury a inženýrství. O vážné snaze svědčí dále návrhy se dvěma trojúhelníky, »Hic Rhodus hic salta«, »de gustibus« a trojúhelník z písmen. — Interes pro S. Schneidra, prvými kartony jeho vzbuzený, letošní serií nejen se nestupňuje, nýbrž klesá. Věci u Topiče právě vystavené dovedou překvapit jen svou formální velikostí, tu a tam plastikou a mnohde zřejmým nevkušem. Karton »Dokonáno jest« myšlenkově totožný je celkem s lonským, mnohem lépe vyjádřeným »Shledáním« (»Jidáš před Kristem«). I pósy obou hlav jsou totožné. Nepopíratelno je, že po stránce kreslířské má Schneider značnou vyspělost. V trojdílné kresbě »Dvě moci

v boji: duch s tělesností« přestřelil, to jest: thema toto, oboru výtvarnému snad se vymykající, neobsáhl a náležitě nevyjádřil. A při všem tom v banálnost zabíhá. Rovněž Ropse silně připomíná. Návrh na strop vyniká jedině svým nevkušem.

— V dnešní době, kdy snad většina umělců výtvarných snaží se osvojit si vymoženosti moderní techniky, bohužel často na úkor svých individuálních rysů, po zásluze pozornosti docházejí svéráznou cestou svou jdoucí umělci. Jedním z nich je Thoma. Mnoho velmi dobrých, v Praze však již několikrát viděných jeho originálních litografií znovu možno vidět u Topiče. Hodnota prací jeho není jednotná; z některých listů vyznívá fádni, suché, německé pojetí a jinde zase hledaná naivnost. List takový je pak zajímavý snad jen tím, že je od Thomy. HP.

— VÁNOČNÍ VÝSTAVA Umělecké Besedy. V posledním čísle minulého ročníku uveřejnili jsme zaslání nám oznámení výtvarného odboru U. B. o vánoční výstavě téhož. Od té doby rozhodl se výtvarný odbor o jiném; jak svědčí »zasláno« v Nár. Listech, datované 8. říjnem 97, nebude výtvarný odbor pořádati výstavy žádné a to z té příčiny, že správní výbor použití místností besedních svému nejdůležitějšímu odboru prostě odepřel. — Vánoční výstavy U. B. jako trhu nikterak nelitujeme, jeho místo docela dobře zastatí může při poctivé snaze závod Topičův, leč litujeme, že reprezentanti Besedy, jež má býti střediskem života uměleckého vůbec, zahájeno bylo křížové tažení proti odboru výtvarnému. Nechtějí si jsou pohnutky k tomu jakékoli, rozhodnutí správního výboru vrhá divné světlo na poměry v Uměl. Besedě, ono dokazuje, že o věcech, umělců výtvarných se týkajících, rozhodují lidé, kterým ani prospěch umělců, besedu navštěvujících, ani dobrá shoda s ostatními na srdci neleží. 1s.

— OBCHODNÍ A ŽIVNOSTENSKÁ KOMORA v Praze ve spojení se spolkem architektů a inženýrů v král. Českém podjala se úkolu, uspořádati roku příštího od 15. června do 15. září odbojnou výstavu architektury a inženýrství s přidruženými výstavami motorů a pomocných strojů pro živnostníky. Výstavě té dáno za účel podati co možná nejúplnější obraz dosavadního rozvoje a nynějšího stavu práce technické v Čechách ve směru vědeckém, uměleckém i praktickém. Těmto oborům přiměřeně rozpadá výstava na řadu odborů

z nichž mnohé umění se dotýkají, a jako takové poznamenáváme: 1. Architekturu s dekorativními odbory, stavitelství se stavebními živnostmi; 2. umělecký průmysl stavební; 3. odborné a umělecko-průmyslové školství; 4. církevní oddělení; 5. historické oddělení a t. p. Pro jednotlivé obory stanoveny zvláštní odbory, jež sestávající z předních našich odborníků, vzaly na se úkol provedení a uspořádání sobě svěřených oddělení.

Vítáme myšlenku celé výstavy hlavně s toho stanoviska, že ona, stavíc se na základ ryze český, bude obrazem, co v oboru architektury a dekorativního umění u nás buď vykonáno bylo, neb ukázkou toho, co vykonáno býti může; vítáme ji tím spíše, že očekáváme od našich architektů a umělců dekorativního oboru, že oni ze všech sil se přičiní, aby konečně jednou korporativně obhájili existenci českého rázu architektury a umění dekorativního, že ze všech sil se přičiní, aby ony pro nás nepříznivé pověsti, které o našem dekorativním umění všude se troují, byly vyvráceny ne polemikami, ale poctivou pozitivní prací. Neopomeneme průběh přípravných prací sledovati a přinášeti o nich hojně zprávy.

Z denních listů dovidáme se o zajímavém podniku příští výstavy architektury a inženýrství. Provedení úplné panorámy, znázorňující »Bitvu u Lipan«, zadáno pp. Ludškovi Mároldovi a V. Jansovi.

Np.

SOUTĚŽE.

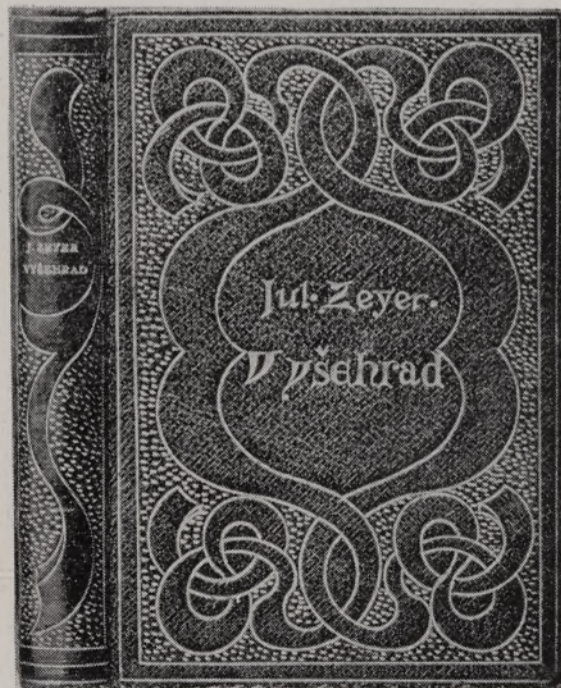
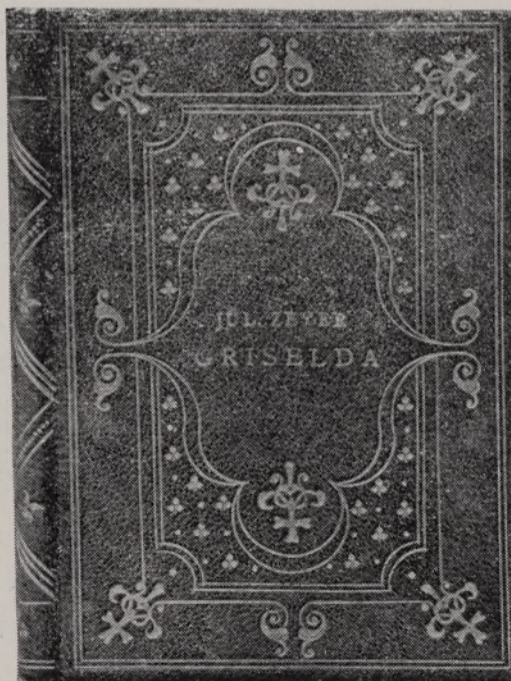
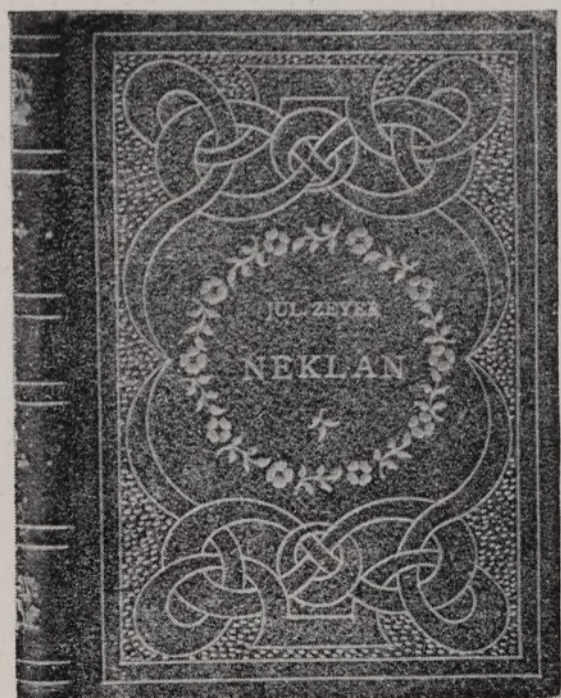
— NA OBÁLKU »Volných Směrů« (viz V. S. r. 1897, sl. 482) do ustanovené lhůty došlo celkem 5 návrhů. Do jury dle podmínek konkurenčních zvoleni autory prací konkurenčních malíř J. Schusser a sochař S. Sucharda — za časopis družstvem ustanoven malíř A. Hofbaur. Cena 100 zl. jednohlasně udělena práci zaslané pod heslem »Také jednou bez figury«, jejímž autorem shledán VI. Županský.

— Městská rada král. hl. města Prahy vypisuje veřejnou soutěž na získání návrhů pro POMNÍK FRANT. PALACKÉMU. Z podmínek, jež obdržeti lze v úřadě stavebním v městské tržnici, vyjímáme následující:

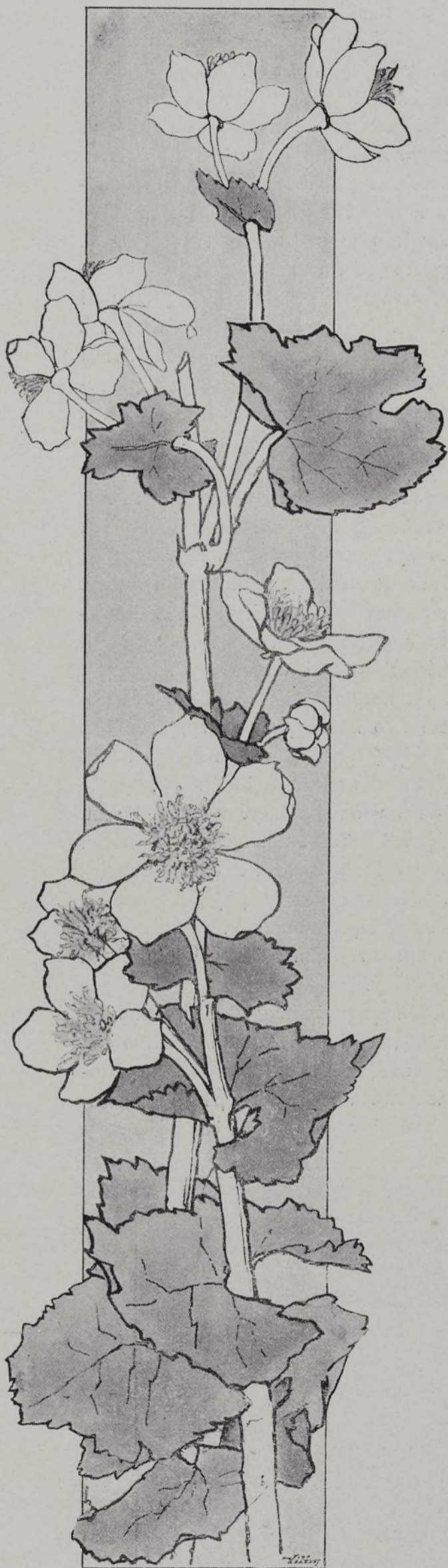
Pomník určen jest pro náměstí Palackého na Novém Městě a mějž rozměry takové, aby náměstí ovládal a řádně

se přispůsoboval hlavně ku sousoším mostu Palackého. Stran myšlenkového pojetí ponechává se umělcům úplná volnost. Modely provedeny budtež v měřítku 1:10, v sádře odlity s naznačením barvy materiálu. Rozpočet k návrhům budiž přiložen a nepřesahujž výši 250.000 zl. Lhůta ustanovuje se do 24. září 1898. Konkurovatí mohou jen umělci národnosti československé. Všem autorům prací konkurenčních, uznáných porotou za vážná a zralá díla umělecká, zaručuje se k uhrazení hmotných výloh stejná náhrada po 300 zl. Práce konkurenční zůstávají majetkem umělců a městská rada vyhrazuje si právo o jich zakoupení s autory vyjednávatí. Návrhy variantní a alternativní jsou vyloučeny z honorování. Za to odpadají všeliké ceny obvyklé. S autorem práce, kterou porota uzná v každém ohledu za úplně způsobilou k provedení a která též co do ceny umělecké bude vynikati nad ostatní, vstoupí rada městská ve vyjednávání za účelem provedení tohoto návrhu; kdyby jednání nevedlo k cíli, dostane se mu kromě náhrady 300 zl. ještě odměny 1000 zl., při čemž mu vyhraženo zůstává veškeré právo duševní k této práci. Kdyby autor projektu toho byl ještě neprokázal dostatečných schopností k provedení tak rozsáhlé monumentální práce, bude mu svěřena, uzná-li porota za vhodné, jedna z důležitějších částí pomníku a to v měřítku tak velkém, aby mohl být podán důkaz o úplné schopnosti umělce ku zdárnému provedení díla. Ustanovení tohoto úkolu přináleží taktéž porotě. Honorář za provedení této zkoušky bude vyplacen bez ohledu na její výsledek. Kdyby prvá soutěž nevedla k cíli bude dle výsledku podaných prací vypsána buď nová, opětne neomezená soutěž neb soutěž užší, ku které vyzvání budou umělci, jejichž práce při první soutěži uměleckou hodnotou nejvíce vynikaly. Porota sestávati bude ze dvou sochařů, dvou architektů a malíře. Členství poroty přijali až dosud architekti Ant. Wiehl a V. Roštlapil i malíř V. Hynais. Dva sochaře zvoliti ponecháno konkurujícím. Návrhy konkurenční budou 14 dní veřejně vystaveny.

Při prvním pohledu zdají se podmínky slušné. Při bližším však jich uvážení viděti, že i ony ukazují na ubohost našich poměrů. Práce, vyžadující nákladu 250.000 zl., honorována bude při projektu v každém ohledu úplně způsobilém k provedení, který co do umělecké ceny

UKÁZKY ČESKÝCH VAZEB.

A. BOUDOVA. -- LINKA.

bude vynikati nad ostatní částkou 1300 zl. Práce nejbliže dobrá a všechny následující oceněny budou obnosem 300 zl., byť vykazovaly sebe větší uměleckou vyspělost. Porovnejme cenu první s onou, jakou stanoví řád konkurenční spolkem architektů a inženýrů jako vzorný přijatý, a veřejně doporučený, který obnáší 2% rozpočteného obnosu, tedy 5000 zl., vidíme, že netřeba k tomu dalších poznámek činiti. V jednom zdají se podmínky výhodné a sice v tom, že všem autorům prací konkurenčních stanoví cenu 300 zl. k uhrazení hmotných výloh. Podmínka ta byla by spravedlivou, kdyby u ni nestálo tak přísného omezení, že odměnu tu dostane jen práce vážná a zralá. Budou-li se strany jury práce posuzovány dle běžného u nás postupu, dá se očekávati ze zkušeností, že vážná a zralá díla doporučena by mohla býti jen ta, jež jindy cenami, po případě čestným uznáním vyznamenána bývají, a přihlédneme-li k našim konkurencím většího rázu, jako byly sv. Václav, Husův pomník anebo fontány k Rudolfinu, seznáme, že vedle tří poctěných obyčejně dvě, nejvýše tři práce uznají se za hodny čestného uznání. Vykládáme-li tedy slova vážná a zralá velice mírně, dá se očekávati, že šest návrhů poctěno bude obnosem po 300 zl. Bude tedy celá konkurence se strany obce vyžadovati nákladu co se cen týče 3100 zl., kdežto by dle vzorného konkurenčního řádu výše cen obnášeti měla 11250 zl. (při předpokládaném rozpočtu 250.000 zl.). Nevíme sice kdo podmínky stanovil, ale pokládáme za povinnost na křiklavé znění jich upozorniti. Co platny všechny vzorné podmínky a řady, když zvláště z povolaných kruhů tak málo se jich dbá.

Np.

— PALÁC ŽIVNOSTENSKÉ BANKY. V minulém ročníku měli jsme příležitost těšiti se jednou ze slušných podmínek konkurenčních u příležitosti soutěže na plány živnostenské banky. Skončení celé záležitosti však nejeví se ve světle tak příjemném. Po udělení cen proskakovaly novinami úřední zprávy v tom smyslu, že konkurence vypsaná nevedla k cíli a že přikročeno býti musí ku přímému zadání zhotovení projektu. Očekávalo se, že autoři poctěných plánů budou vyzváni k podání návrhů, avšak dle »zaslána« těchže autorů, jež v Národních Listech*) ze dne 7/X. 1897 uveřejnili, seznáno, že s těmito nejen nebylo vyjednáváno, nýbrž že krátce (za záminku se vzala dlouhá lhůta čtyř měsíců, kterou někteří projektanti ku dodání skizz si byli stanovili) živnostenská banka pokoutně vypsala si užší konkurenci mezi architekty p. Buldrou a Polívkou, vyzvavši oba pány k dodání nových návrhů. Kdo o těchto plánech rozhodoval, zda kruhy odborné či úřední banky, o tom v úřední zprávě jste se nedočtli, tolik jen bylo oznámeno, že provedení zadáno architektu p. Polívkovi. Jednání objednatele, korporace možno říci veřejné, nebylo však správné a z toho důvodu na ně poukazujeme.

Np.

— Soutěž na získání PLAKÁTU pro výstavu architektury a inženýrství v Praze r. 1898. Porota, v níž zasedali pánové Hynais, Liška, Ženíšek, arch. Koula a Roštlapil, dospěla ku svému konečnému úsudku v následujícím: Mezi 23 zaslanými návrhy nalezá se několik vynikajících a celá řada pozoruhodných prací. K prvním přičísti dlužno projekty: 1. se značkou lotosu a literou A, 2. bez hesla, 3. se znakem kružidla v trojúhelníku. Jury posuzovala projekty, jak dle jich vnitřní hodnoty, tak dle jich dekorativní působivosti i dle míry, jakou vyhovělo se programu, který žádal návrh rázovitě význam výstavy architektury a inženýrství vystihující. První cena třemi hlasy přisouzena návrhu se značkou lotosu a lit. A. Jury dále rozhodla, aby se udělily dvě ceny druhé, poněvadž tu jde ještě o dvě velecenné práce, jež vyznamenány býti musí. Druhé ceny jednohlasně přisouzeny 1. projektu bez hesla a 2. projektu se značkou kružidla v trojúhelníku. Čestné uznání vysloveno pracem: 1. se značkou dvou trojúhelníků, 2. s mottem »Zlaté kružidlo«, 3. se značkou písmene A v trojúhelníku, 4. se značkou lotosu a písmenou B, 5. s gothickou fialou. Autorem návrhu první cenou poctěného jest malíř Vítězslav K. Mašek. Z návrhů druhou cenou vyznamenaných jest první dílem malíře Alfonsa Muchy v Paříži, druhý Karla Špilara. Veškerých 23 namnoze zajímavých návrhů na plakát výstavní jest vystaveno v salonu Topičově.

*) Charakteristické pro naše poměry je, že prostá fakta v »zaslánu« označená, žurnály »Hlas Národa« a »Politik« uveřejniti odepřely z toho důvodu, že záležitost ta týká se osobních přátel jejich redakcí.